

Zaślubiny Polski z morzem

INSPIRUJĄCE ZAJĘCIA Z MORZEM W TLE

Oto dzisiaj dzień czci i chwały! Jest on dniem wolności, bo rozpostarł skrzydła Orzeł Biały nie tylko nad ziemiami polskimi, ale i nad morzem polskim. Naród czuje, że go już nie dusi hydra, która dotychczas okręcała mu szyję i piersi. Teraz wolne przed nami światy i wolne kraje. Żeglarz polski będzie mógł dzisiaj wszędzie dotrzeć pod znakiem Białego Orła, cały świat stoi mu otworem.

gen. Józef Haller (Puck, 10 lutego 1920 r.)

Dlaczego zaślubiny z morzem są tak ważne?

„Zaślubiny Polski z morzem” to symboliczne i historyczne wydarzenie, które przypieczętowało odzyskanie przez Polskę niepodległości i powrót na mapę Europy jako państwo z dostępem do Bałtyku. Po 123 latach zaborów, odzyskanie dostępu do morza było nie tylko aktem symbolicznym, ale miało ogromne znaczenie strategiczne, gospodarcze i polityczne. Umożliwiło Polsce rozwój handlu morskiego, budowę portów (takich jak Gdynia), a także wzmocniło poczucie jedności narodowej i dumy z odzyskanej wolności.

Lekcje poświęcone temu wydarzeniu to doskonała okazja do refleksji, jak niezwykle istotne ma ono znaczenie dla zrozumienia polskiej tożsamości narodowej i tego, jak ważny dla Polski jest dostęp do morza, dający możliwość swobodnego rozwoju z wykorzystaniem morskiego potencjału państwa.

Poniżej proponowane zadania, pomysły i karty pracy zostały przygotowane z myślą o uczniach szkoły podstawowej i mają na celu przybliżenie im tego kluczowego momentu w historii naszej ojczyzny – „Zaślubin Polski z morzem”. Wszystkie autorskie karty pracy wykorzystane w scenariuszu można pobrać do wydruku na stronie www.PODN.pl skanując kod qr.

Kształtowanie patriotyzmu i kompetencji kluczowych

Aktywności z niniejszymi kartami pracy to nie tylko lekcja historii. To również okazja do **kształtowania postaw patriotycznych**, zrozumienia znaczenia symboli narodowych i budowania szacunku dla dziedzictwa przodków. Poprzez różnorodne zadania uczniowie będą mieli okazję do:

- **rozwijania kompetencji historycznych:** analizowania źródeł, porządkowania chronologicznego wydarzeń, rozumienia związków przyczynowo-skutkowych;
- **wzmacniania kompetencji językowych:** czytania ze zrozumieniem, formułowania wypowiedzi, wzbogacania słownictwa związanego z historią i morzem;
- **kształtowania kompetencji obywatelskich:** rozważania roli jednostki w historii, znaczenia współpracy i odpowiedzialności za losy państwa;
- **rozwaju kreatywności i innowacyjności:** zadania wymagające twórczego myślenia, projektowania czy tworzenia własnych interpretacji;
- **wzmacniania kompetencji cyfrowych:** wykorzystania narzędzi cyfrowych do wyszukiwania informacji i prezentowania wyników (jeśli pozwolą na to warunki).

Mam nadzieję, że zamieszczone tu karty pracy staną się inspiracją do ciekawych i angażujących lekcji, które pomogą uczniom lepiej zrozumieć historię Polski i docenić wagę tak przełomowego wydarzenia.

Zaślubiny polski z morzem – inspiracje do lekcji

1. Gość specjalny – świadek historii lub ekspert – wywiad

Jeśli to możliwe, spróbuj zaprosić do szkoły: **marynarza, rybaka lub osobę związaną z morzem**. Mogą opowiedzieć o swojej pracy, o znaczeniu morza dla regionu i kraju, a także o historii i tradycjach morskich. Ich osobiste historie będą o wiele bardziej angażujące niż sucha teoria. Często lokalne stowarzyszenia (np. Liga Morska i Rzeczna, Stowarzyszenie Latarnik lub osoby prywatne mają ogromną wiedzę, którą chętnie się dzielą i ciekawe pamiątki, o których z pasją opowiedzą. Może ktoś z ich rodziny był świadkiem tamtych wydarzeń i ta historia wciąż jest do opowiedzenia z perspektywy potomka?

Lekcja z udziałem takiego gościa może być przyczynkiem do szkolnych działań dziennikarskich: przeprowadzenia wywiadu, przygotowania artykułu do szkolnej gazety czy materiału do audycji radiowej.

Nim przystąpisz do realizacji lekcji z zaproszonym gościem, rozdaj uczniom wskazówki do wywiadu i podziel pracę nad jego przeprowadzeniem: przygotowanie zaproszenia dla rozmówcy, zebranie o nim informacji, zredagowanie pytań, obsługa sprzętu nagrywającego i fotografującego, podziękowania dla rozmówcy, spisanie rozmowy, korekta i przygotowanie do druku lub innego sposobu upublicznienia. Poniżej propozycja wskazówek dla uczniów, którzy będą przeprowadzać wywiad.

Jak przeprowadzić wywiad z człowiekiem morza

Wskazówki dla uczniów

Przygotowanie to podstawa

Zanim usiądziecie do rozmowy, dokładnie się przygotujcie. Dowiedźcie się jak najwięcej o swoim rozmówcy: kim jest, czym się zajmuje, jakie ma osiągnięcia. Zróbcie też małe rozeznanie na temat konkretnej dziedziny, o której będziecie rozmawiać (np. zaślubiny Polski z morzem, rozwój żeglugi, rybołówstwo, konkretna dziedzina sztuki związana z morzem). Dzięki temu zadacie bardziej precyzyjne i ciekawe pytania.

Schemat wywiadu i pytania otwarte

Przygotujcie schemat wywiadu, który pomoże wam utrzymać porządek, ale nie trzymajcie się go kurczowo. Pamiętajcie, że pytania powinny być otwarte, czyli takie, na które nie da się odpowiedzieć tylko „tak” lub „nie”. Zamiast pytać: „Czy lubi pan morze?”, lepiej zapytać: „Co jest dla pana najpiękniejsze w morzu?”. To zachęca do opowiadania historii i dzielenia się osobistymi wspomnieniami.

Słuchajcie z uwagą i zadawajcie pytania uzupełniające

Wywiad to nie tylko zadawanie pytań, ale przede wszystkim słuchanie. Dajcie rozmówcy swobodę wypowiedzi i nie przerywajcie mu w trakcie opowieści. Reagujcie na to, co mówi i zadawajcie pytania uzupełniające, które pogłębią dany temat. Na przykład, jeśli rozmówca wspomni o konkretnej burzy, zapytajcie: „Jakie uczucia panu wtedy towarzyszyły?”.

Techniczne aspekty wywiadu

Upewnijcie się, że macie sprawny sprzęt do nagrywania (dyktafon, smartfon) oraz notatnik i długopis. Ustalcie też wcześniej, czy rozmówca zgadza się na nagrywanie. Najlepiej usiąść w cichym miejscu, aby w nagraniu nie było zakłóceń. Pamiętajcie o spisaniu najważniejszych informacji, takich jak imię, nazwisko i wiek rozmówcy.

Podziękowania

Traktujcie swojego rozmówcę z szacunkiem. Bądźcie uprzejmi i podziękujcie za poświęcony czas oraz za podzielenie się swoimi historiami. Na koniec wywiadu ponownie podziękujcie i możecie zapytać, czy chcieliby jeszcze coś dodać. Dobry kontakt i miła atmosfera sprawią, że wywiad będzie udany i przyjemny dla obu stron.

Po przeprowadzeniu wywiadu warto spisać go w formie tekstu, aby łatwiej było go wykorzystać. Gotowy wywiad można zaprezentować na lekcji, spotkaniu z rodzicami, zebraniu samorządu szkolnego lub opublikować w szkolnej gazecie/ zaprezentować w szkolnej audycji radiowej.

2. Inspiracje sensoryczne i praktyczne

Lekcję związaną z rocznicą zaślubin Polski z morzem lub jej fragmenty można wzbogacić o elementy angażujące zmysły i działania praktyczne. Zajęcia warto rozpocząć od stworzenia nastroju i wysłuchania odgłosów szumu fal, krzyku mew czy morskich pieśni patriotycznych np. *Morze, nasze morze!* i *Hymnu do Bałtyku*.

Poza mapami dobrze jest zaprezentować uczniom zdjęcia i nagrania archiwalne z „Zaślubin”. Wiele takich materiałów dostępnych jest online (np. w archiwach TVP, FINA – FilMOTEKA Narodowa). Przykładowy link do interesującego materiału: Muzeum WP, Józef Haller - Zaślubiny Polski z morzem <https://www.youtube.com/watch?v=57Nd2qsU8bg> (dostęp z dnia: 12.08.2025 r.).

Na pewno wiele pozytywnych emocji i zaangażowania wzbudzi też przygotowanie schematycznej makiety wybrzeża Bałtyku z wodą morską (lub wodą z solą) oraz samodzielnie przez uczniów wykonanego symbolicznego pierścienia, zrobionego np. z papieru, drutu, modeliny czy innego materiału. Rekwizyty te mogą posłużyć do symbolicznego odtworzenia aktu wrzucenia pierścienia do

wody, co pozwoli uczniom poczuć klimat i znaczenie tamtego wydarzenia. Tu oczywiście można przydzielić uczniom role do odegrania: gen. Haller, marynarze, Kaszubi, przedstawiciele rządu, reporterzy/fotografowie, a także narrator. Może również muzycy – uczniowie grający na instrumentach, którzy mogą odegrać hymn państwowy i inne utwory związane z morzem i ojczyzną oraz chór – grupa uczniów, która wspólnie z muzykami zaśpiewa patriotyczne pieśni i szanty. Taki podział zadań na pewno pozwoli zaangażować wszystkich uczniów i każdemu da szansę na emocjonalne zaangażowanie się. Warto też zadbać o rekwizyty, które podkreślą charakter odtwarzanego wydarzenia: polskie flagi, elementy strojów kaszubskich, marynarskich itp.

3. Inspiracje sztuką związaną z „Zaślubinami”

Dobrym pomysłem na przybliżenie uczniom tematu odzyskania dostępu do Bałtyku będzie też analiza obrazu Wojciecha Kossaka „Zaślubiny Polski z morzem”. Zachęcam do wykorzystania poniżej prezentowanej karty pracy.

WYPEŁNIJ KARTĘ PRACY

Co dzieje się w tle?

Kim są postacie na obrazie?

Jakie symbole związane z polskością widać na obrazie?

Co widać na pierwszym planie?

Jakie wydarzenie zostało tu przedstawione?

Kto jest główną postacią na obrazie i jaki gest ta postać wykonuje?

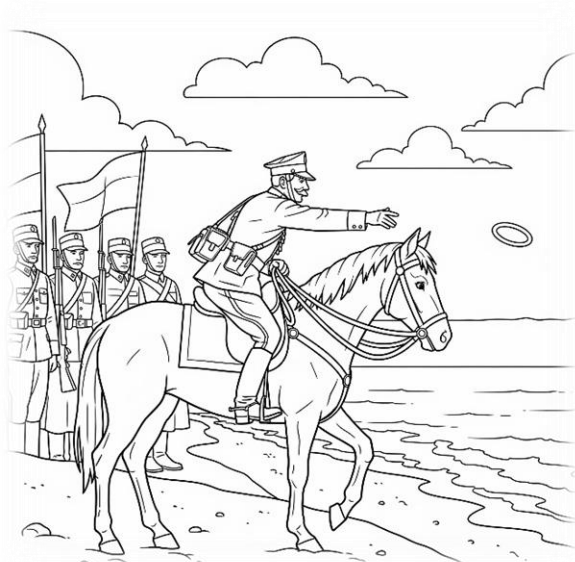
Jakie kolory dominują?

Jakie uczucia wywołuje ten obraz w namalowanych postaciach?

Jakie uczucia wywołuje ten obraz w tobie - odbiorcy?

Uczniowie wykonując to zadanie np. w grupach, muszą poszukać wymaganych informacji w książkach czy źródłach dostępnych online oraz na podstawie uważnej obserwacji obrazu. Uczą się przy tym analizować dzieło malarskie, konsultować opinie, selekcjonować informacje, dobierać najważniejsze słownictwo i współpracować w grupie, dzieląc między siebie zadania.

Na zakończenie takich zajęć można wspólnie lub w grupach stworzyć plakat / plakaty na podstawie grafiki inspirowanej obrazem Kossaka. Uczniowie mogą wykorzystać do tego kolorowanek, dodając do niej hasła patriotyczne, daty, nazwiska postaci, czy cytaty z morskich pieśni patriotycznych, których teksty znajdują w internecie lub szkolnych śpiewnikach. Poniżej propozycje kolorowanek do wykorzystania. Pliki do wydruku dostępne tutaj:

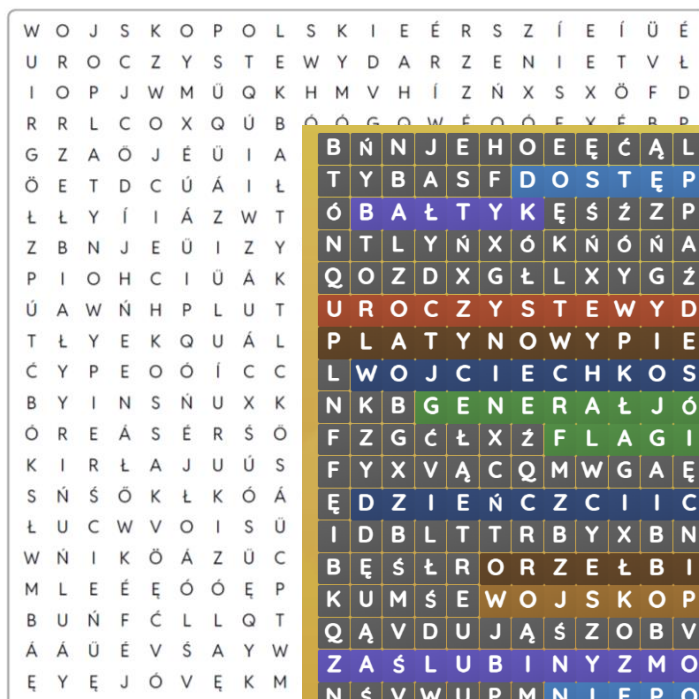
4. Rozgrzewka językowa na dobry początek lub podsumowanie

Ćwiczenie dobre na początek zajęć na temat zaślubin Polski z morzem lub inne działanie podsumowujące. Zadaniem ucznia jest znalezienie w wykreślance słów i wyrażeń związanych z tym ważnym wydarzeniem. Ćwiczenie dostarcza informacji, sprawdza wiedzę, doskonali spostrzegawczość i korzystnie wpływa na kształtowanie cierpliwości i wytrwałości w wykonaniu zadania do końca. Zadanie można wykonać na wydrukowanej karcie pracy lub online w interaktywnej aplikacji.

5. Kreatywne zadanie plastyczne

Uczniowie lubią kreatywne zadania plastyczne. Zaproponuj im wykonanie projektu pierścienia, który dziś mógłby być symbolem związku Polski z morzem. Wykonanie zadania warto poprzedzić informacją o oryginalnym pierścieniu Józefa Hallera.

Poniżej propozycja karty pracy do wykonania tego zadania.

ZAŚLUBINY Z MORZEM
WYKREŚLANKA

Pierścień Hallera – symbol zaślubin Polski z morzem

Pierścień Hallera to symboliczny platynowy pierścień, który generał Józef Haller wrzucił do Bałtyku 10 lutego 1920 roku w Pucku, podczas uroczystości zaślubin Polski z morzem.

Generał Józef Haller otrzymał dwa platynowe pierścienie od polskiej ludności Gdańska, wręczone mu przez starostę gdańskiego, dr. Józefa Wybickiego.

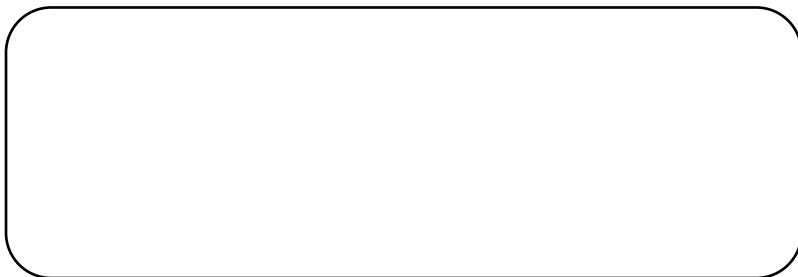
Rzucenie jednego z pierścieni do morza było symbolicznym aktem objęcia przez odrodzoną Polskę dostępu do Bałtyku po 123 latach zaborów. Symbolizowało trwałe połączenie Polski z jej wybrzeżem.

Drugi pierścień generał Haller nosił na palcu do końca życia. Obecnie jeden z bliźniaczych pierścieni znajduje się w Muzeum Księży Marianów w Licheniu.

Zaślubiny Polski z morzem były ukoronowaniem procesu przejmowania Pomorza przez wojska polskie i podkreślały morski charakter odrodzonej Rzeczypospolitej.

**Zaprojektuj pierścień, który mógłby
współcześnie upamiętniać związek
Polski z Morzem Bałtyckim.
Twój rysunek może mieć kilka ujęć,
by lepiej prezentował detale pierścienia.**

6. Zaślubiny w Puck – pocztówka z przeszłości

Celem tego zadania jest rozwijanie empatii historycznej, kształtowanie umiejętności opisywania emocji, selekcjonowania informacji i twórczego przedstawiania wydarzenia. Proponowana karta pracy łączy elementy historyczne z kreatywnym pisaniem i rysowaniem. **Zadaniem ucznia jest wyobrażenie sobie**, że jest mieszkańcem Pucka lub jednym z uczestników historycznych zaślubin Polski z morzem w lutym 1920 roku i stworzenie pocztówkę z tego wydarzenia.

Wyobraź sobie że jesteś mieszkańcem Pucka lub jednym z uczestników historycznych zaślubin Polski z morzem w lutym 1920 roku. Stwórz pocztówkę z tego wydarzenia i zaprojektuj do niego grafikę. Postaraj się oddać podniosłą atmosferę tamtych dni.

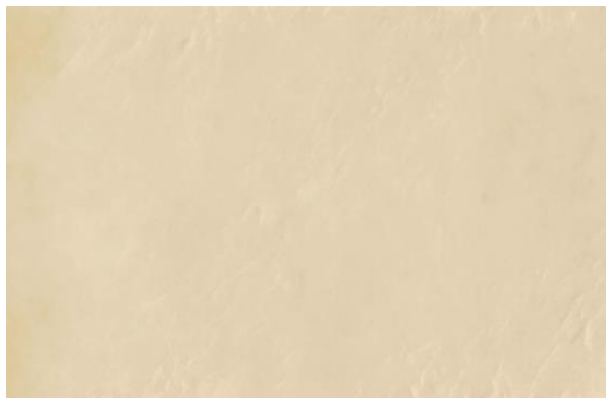
Tekst na pocztówce – wskazówki

Na odwrocie pocztówki napisz krótki tekst do swojego przyjaciela/rodziny, w którym:

- opisz swoje wrażenia i emocje z uczestnictwa w tym wydarzeniu;
- podkreślisz, dlaczego ten dzień jest tak ważny dla Polski;
- użyjesz słownictwa związanego z morzem i patriotyzmem (np. Bałtyk, niepodległość, ojczyzna, duma, wolność, pierścień, generał Haller);
- umieścisz datę i miejsce wysłania pocztówki: Puck, 10 lutego 1920 r.;
- nie zapomnij o poprawnym zaadresowaniu pocztówki.

Wykorzystanie na lekcjach zaproponowanych tu zadań, pomysłów i kart pracy na temat zaślubin Polski z morzem niewątpliwie przyczyni się nie tylko do poznania faktów historycznych, ale przede wszystkim do zrozumienia znaczenia Bałtyku dla rozwoju naszego kraju. Dzięki angażującym zadaniom uczniowie mogą w sposób kreatywny i interaktywny zgłębić historię powrotu Polski na wybrzeże. Przedstawione tu inspiracje pozwalają na łączenie wiedzy historycznej z twórczą kreatywnością, a także na rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i współpracy. Takie aktywności sprawiają, że uczniowie nie tylko lepiej zapamiętują daty i postacie, ale przede wszystkim

kształtują w sposób interdyscyplinarny kompetencje kluczowe oraz budują świadomość historyczną i poczucie dumy narodowej z jednego z najważniejszych momentów w dziejach odradzającej się Polski.

Iwona Poźniak-Szewczyk

Konsultant ds. edukacji morskiej i projektów edukacyjnych, koordynator Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.